

Zamyšlení nad jedním obhájeným vědeckým úkolem

Dílčí výzkumný úkol 1/5 "Aktuální otázky globální bezpečnosti" byl součástí výzkumného záměru Policejní akademie ČR v Praze (na léta 2004-2010) „**Identifikace a reflexe rizik společenské praxe jako teoretický základ pro rozvoj policejních služeb**“.

Odpovědným a jediným řešitelem dílčího vědeckého úkolu byl doc. JUDr. Vladimír Zoubek, CSc., vedoucí Katedry veřejnoprávních disciplín Policejní akademie ČR v Praze.

Na základě čl. 2 Oznámení rektora Policejní akademie ČR v Praze č. 39/2010 dne 20. září 2010 od 15.00 hodin **úspěšně proběhla** v zasedací místnosti vědecké rady **závěrečná oponentura** tohoto dílčího výzkumného úkolu¹.

1. Cíl výzkumu

Cílem výzkumu byla stanovena identifikace problémů rozvoje obecné teorie práva (právovédy), státovědy (teorie státu), konstitucionalismu (českého ústavního systému, zvláště v oblasti mimořádných ústavních stavů) a rozpracování fenoménu lidských práv jako **globálního problému**. Teoretické zpracování výše uvedených šesti nosných a limitujících problémů vymezuje komparativní, syntetickou a analytickou metodologii a určuje **vědeckovýzkumný vektor** činnosti katedry veřejnoprávních disciplín, kde je těžištěm oblast státoprávní teorie, ústavní, evropské a mezinárodní právo.

Pro plnění úkolů vzniklých při řešení otázek spojených s dílčím vědeckovýzkumným úkolem bylo použito především **systému metod zkoumání práva**, které pro účely této zprávy dělím do skupin:

- metod formálně právních – použity především pro výklad normativních právních aktů a v nich obsažených právních norem, shodně i pro výklad individuálních právních úkonů;
- metod logických – abstrakce, deduktivní metodu, induktivní metodu, metody analýzy a syntézy;
- metod systémových;
- metod srovnávacích.

Mezinárodněprávním cílem vědeckého úkolu bylo dlouhodobě zachytit vědeckovýzkumné aktivity ve středoevropském prostoru, zejména ve Slovenské republice a České republice **v kontinuitě dřívějších vynikajících a dlouhodobě osvědčených** algoritmů vědeckovýzkumné práce ve vysokém policejním školství, tj. na Akademii Policajného zboru SR, a na Policejní akademii ČR v Praze.

Zásadní teze budoucího rozvoje vysokého policejního vzdělávání **před a těsně po** demokratickém **rozdělení** ČSFR (na dva suverénní státy, směřující do Evropy a EU) zněla:

„Dominantním jádrem vysokoškolského vzdělávání bude kriminalistická věda v interakci na kriminologii, právní vědu a specializaci dle policejních služeb.“

Postupem desetiletí (v podmínkách liberálního kapitalismu, včetně konkurence veřejných a soukromých vysokých škol) převážil **restriktivní směr**, že akademie nemají monopol

¹ Předseda oponentní komise: prof. PhDr. Jiří Straus, DrSc. Členové: doc. PhDr. Ludmila Čírtková, CSc., doc. RNDr. Josef Požár, CSc. Oponenti: doc. Ing. Dr. Štefan Danics, Ph.D., PA ČR v Praze, prof. JUDr. PhDr. Miloš Večeřa, CSc., PF MU Brno.

v teritoriu policejního vzdělávání a že *kriminalistika je příliš úzká základna*. Navíc vlivem částečného právního a ústavního nihilismu (vždyť zde existují kamenné právnické fakulty!) vyprázdněný prostor vědeckého zkoumání vyplnil „management“ (zvláště krizový). Záchraná mezietapa se hledala v konstituci bezpečnostních a policejních věd.

Účelem této informace o vědeckém úkolu je vrátit se (už konečně) na pozice **legitimního právního státu evropského stříhu**, tj. důrazně sdělit, že i policie v Evropě, všechny její aktivity, její vzdělanostní vybavení, je *secundum et intra legem*. To znamená, že kriminalistická taktika i metodika (a veškerá činnost policie) v zásadě vyplývá z mezí práva (ústavy a zákonů) a tudíž, že základní vzorec dalších počínů jak vědeckých (strategických), tak i vzdělanostních by měl být: „*Teoretické právní a ústavní minimum (jako základy budovy), kriminalistika a kriminologie (jako nejvýraznější vklad a výjimečnost policejního vysokého školství), trestní a správní právo (jako základ pozitivních právních znalostí) a strukturní specializace policejních služeb, včetně managementu (středního a vyššího) pro magisterské studijní programy, kde právní komparatistika, europeistika a pochopení globálních souvislostí bude nesporná výhoda.*

Jinými slovy: cílem vědeckého výzkumu bylo:

1. Stanovit a rozpracovat teoretické posuny v oblasti obecné teorie práva (právovědy) a teorie státu (státovědy) se **zaměřením na aktuální otázky lidských práv a globální bezpečnosti**. Cílem bylo vydat **novou monografii a vysokoškolskou učebnici pro právnické fakulty v ČR a SR, Policejní akademii v ČR a SR** (s možností optimalizace výchovně vzdělávacího systému v resortu MV ČR). Tato publikace by měla být monografickým vstupem nejen do vybraných okruhů právní vědy (právního či neprávního normativního myšlení), ale též do oblastí všeobecné státovědy, konstitucionalismu a právní (a státoprávní) geografie. Dominantní přístup ke zpracování učebnice:
 - bude teoreticko-právní, neboť obecná teorie státu a práva, resp. právověda a státověda, má především propedeutickou funkci pro studium pozitivně-právních předmětů na právnických fakultách;
 - bude též respektován požadavek, aby učebnice vyhovovala potřebám výuky na vysokých školách bezpečnostního, policejního či krizového managementu.
2. Identifikovat a rozpracovat problém základních lidských práv a svobod nejen v euroatlantické civilizaci, ale i globálně, konzistentně s fenoménem bezpečnosti (a to nejen v pohledu internacionalistiky, ale zejména konstitucionalistiky). Cílem druhého směru zkoumání je **vydat monografii a studii v oblasti "lidských práv – globalizace – a bezpečnosti"** pro potřeby vědeckopedagogického procesu nejen pro Policejní akademii ČR v Praze, ale i resortu MV ČR a PČR (zejména pro potřeby doktorského studia dle § 47 zákona o vysokých školách (č. 111/1998 Sb., v platném znění).
3. Blíže rozpracovat, včetně úvah *de constitutione ferenda* a *de lege ferenda*, **problém "krizových situací" (mimořádných ústavních stavů) v českém konstitucionalismu**. Cílem je integrovat tuto sekvenci ústavního práva do vysokoškolských učebnic v ČR, včetně Policejní akademie ČR v Praze. Nadále spolupracovat na kontinuálním vydávání vysokoškolské učebnice GERLOCH Aleš, HŘEBEJK Jiří, ZOUBEK Vladimír. *Ústavní systém České republiky. Základy českého ústavního práva*; vydat 5. aktualizované vydání v závislosti na ústavní změny a novelizace.

Vlastní struktura řešení jednotlivých okruhů otázek se zaměřila tak, aby akceptovala interdisciplinárnost řešení státoprávních jevů v interakci lidskoprávní problematiky a globální bezpečnosti.

Hypotézy státoprávní objektivní reality jsou stanoveny a zpracovány v otázkách (kapitolách) "Právo a futurologie" (tj. zejména interakce mezi pojmy právní kultury, právní civilizace a velké právní systémy [coby novum v právovědě]) a v analýze lidskoprávní problematiky *a contrario* fenoménu Clash of Civilizations, včetně vzhledu do stupně "soft" či "hard".

2. Obecná charakteristika dosažených cílů a výsledků

Lze konstatovat, že se řešiteli podařilo splnit základní i subsidiární cíle, zejména v oblasti právního a státovědného myšlení, konstitucionalistiky a internacionalistiky.

Zásadním počinem v oblasti rozvoje a optimalizace výchovně vzdělávacího systému MV ČR a PČR, realizovaných na Policejní akademii ČR v Praze bylo zavedení systému povinně volitelných a volitelných předmětů v oblasti teorie práva, státovědy a ústavního práva.

Jako reakce na zjištěné potřeby praxe i výukového procesu **byly v průběhu reakreditací stávajících studijních oborů a akreditaci nových studijních oborů zařazeny tyto povinně volitelné a volitelné předměty:**

- **Globalizace a lidská práva;**
- **Listina základních práv a svobod;**
- **Lidská práva a policie;**
- (subsidiárně též: *Státní vexilologie a heraldika*).

Právně i mimoprávně zaměřené vysokoškolské vzdělávací subjekty v České republice pahnou po učebnicích právní teorie a praxe. Tento momentální stav svědčí především o **potřebnosti právního základu** veškeré manažerské činnosti.

Česká a slovenská právní nauka je elementem středoevropské (rakousko-uherské) právní kultury, sic ovlivněna na padesát let stalinismem (spíše na východokřesťanském či byzanském pozadí). Lze si jen povzdechnout, že pro mladou generaci studentů (kteří v podstatě neznají fundamentální otázky dějin jak obecných, tak českých) je velmi obtížné v prvním až třetím semestru vysokoškolského studia transferovat maximum státoprávních definic.

V globálním rozhledu (a v rámci širší vize budoucích jevů) je nutné zachytit především **aspekty multikulturální,** tj. vést mladé vědce a studenty k vnímavosti spektra daleko extenzivnějších souvislostí a názorových diskurzů a střetnutí, než v jakém prostředí se narodili, žijí a komunikují na středním a vysokoškolském stupni vzdělávání.

Eklektické zkoumání vesternalistických státoprávních jevů je modernou definitivně uzavřeno. Studium rozprostřenosti postmoderního multikulturálního vývoje v globalizujícím se prostředí 21. století můžeme jen závidět našim studentům a pokračovatelům. **Diskurz o výsledku střetu** západního právního vědomí (odkojeného romanistikou a dnes tkvícího na pozici univerzalizmu základních lidských práv a svobod) s multicivilizační státoprávní a mezinárodněprávní realitou **teprve začíná.**

Světová vesnice spočívá v dialogu kultur a **střetávání** právních civilizací, **nejen té naší** – euroatlantické –, ale i dalších křesťanských (ortodoxně-východní a latino-americké-hispánské), **ale zejména islámské** (sunnitské i šíitské) a **středosvětové** (čínské, resp. konfuciánské, taoistické a buddhistické). To nemluvíme i o dalších, např. o indické (Bharat), subsaharské (afriké), japonské, židovské a dalších.

Závěry vychází z následujících premis:

1. Specifikace globálních bezpečnostních rizik v rámci konce postvestfálského období státní suverenity v civilizačních zlomech v mikroúrovni (i makroúrovni) v období čtvrté světové války.

Z hlediska vědecké exploatace nastaly především následující právní skutečnosti (události): vzpoura muslimské části evropské nechtěné populace pařížské, bruselské a západoněmecké – možný důkaz Huntingtonovy teze **Clash of Civilizations** v oblasti evropské mikrostruktury. V severoamerické právně geografické provenienci je to především **Who Are We?** jmenovaného autora, jehož závěry byly inspirativní i pro saturaci vědeckovýzkumného úkolu. Predestinované náboženské války (či střety různé intenzity) jsou umocněny urážkami proroka Muhammada či *Buddhy a contrario* tradiční vesternalistický pohled na svobodu slova a kritiky.

2. Civilizační právní vědomí a contrario multikulturalita základních práv: atlantizace, europeizace, islamizace, konfucionalizace, bharatizace, japanizace, subsaharská afrikanizace a hispanizace na jih od řeky Rio Grande del Norte – analýza bezpečnostních problémů globální xenofobie, globální balkanizace a contrario The End of History.

Restriktivní výzkum civilizačního právního vědomí byl tendován na vzorek stredo-evropský, zvláště český a slovenský, především na problematiku aspekty civilizačního soužití cizinců a etnických a národnostních menšin vůči většinovému obyvatelstvu na tomto teritoriu.

3. Míra (meze) a intenzita Clash of Civilizations (škála od koexistence, tolerance, napětí či střetů).

4. Reagence na globální rizika postmoderní doby, zvláště analýza třetí a čtvrté generace lidských práv.

Reagence je obsažena především v doporučeních a transformaci vědeckovýzkumných závěrů do závěrečných komuniké mezinárodních vědeckých konferencí, kterých se řešitel účastnil; dále na transparentnost vědeckých poznatků do vědeckých seminářů a v neposlední řadě (v zásadní rovině) v přímé implantaci nejnovějších poznatků do výuky. Zcela zásadní význam má **transfer těchto poznatků do doktorského studijního programu** a možnosti habilitačních řízení na Policejní akademii ČR v Praze.

5. Mezinárodní vědecká spolupráce mezi vysokoškolskými institucemi v rozvoji právní a kriminalistické vědy.

Mezinárodní spolupráce v rámci vědeckého výzkumu byla rozvíjena zejména s Akadémií Policajného zboru v Bratislave², dále s: Department of International Law,

² Významná mezinárodní slovensko-česká spolupráce při koncipování základních směrů rozvoje právní vědy a kriminalistické vědy je konstantním faktem a nutno ji zvláště zdůraznit. Intenzivní kooperace se týkala

CORVINUS, University of Budapest, Faculty of Public Administration, Právnickou fakultou Univerzity Lodž v Polsku, PF UPJŠ Košice, PF MU v Brně, PF UK v Praze a dalšími subjekty v rámci mezinárodních konferencí.

6. Teorie kriminalistiky a bezpečnostního managementu v kontextu právovédy, státovědy, teorie státu a práva a konstitucionalismu.

Řešitel, katedra veřejnoprávních disciplín, vědečtí experti – např. prof. Ing. Václav Krajník, CSc., prof. Ing. Miroslav Rybář, DrSc., prof. JUDr. Aleš Gerloch, CSc., JUDr. Jiří Hřebejk, prof. JUDr. et PhDr. Miloš Večeřa, CSc. a další, úzce spolupracovali v okruhu zpřesnění metodologie a teoretických dominantních entit a dalších modalit předmětů teorie práva a státověda, ústavní právo, globalizace a lidská práva, lidská práva a policie, Listina základních práva a svobod, mezinárodní a evropské právo a dalších, v návaznosti na kriminalistiku a subsidiární (či souběžné) obory.

3. Nejvýznamnější výsledky řešení výzkumného úkolu

3.1 Analýza postmoderních problémů lidských práv a globální bezpečnosti

Nutno zdůraznit, že fundamentálním postmoderním problémem je krize morálky, resp. jevu, kdy morální standardy neexistují, či se běžně porušují a kdy právo je jediným normativním systémem, či je dokonce bez morálky. Pokud globalizace (velmi zjednodušeně) znamená, že **bohatí bohatnou a chudí chudnou** (Sever-Jih), tak také se **rozevírají nůžky vztahu mezi duchovními entitami (idealismem) a materiální objektivní realitou technopolis, (včetně právní techniky a právních metod řešení sporů).**

Teoretický a právně-filozofický problém "**modernity v právu**" je dnes pohřchu diskursem dogmatickým, či spíše toliko interpretačním. **Moderní víra v pokrok a vědu se otevřela ve vývoji právním zejména Deklarací práv člověka a občana (1789) právně-axiologickou kvantifikací svobody, rovnoprávnosti³ (bratrství?) a též specifickým právním vztahem – občanstvím (který nevyplýval z poddanství ani z kosmopolitismu, ale z nacionalismu tehdejších revolucí a vzniku národních států v Evropě). **Současná dominantní euroatlantická právní civilizace⁴ (která v rámci právní geografie vzešla z myšlenek křesťanských a aristotelismu ve filozofii, z práva římského jako svého právního podkladu a Západořímské říše⁵ jako základu státoprávního), stejně jako globalizující se svět, je již v postvestfálského období státní suverenity – v "postmodernitě v právu": skepticismem, relativismem, multikulturalitou a zpochybňováním světového řádu a mezinárodního pořádku, střetem právních civilizací, krizí legitimacy státní moci (governance) a palčivostí globálních rizik včetně globální bezpečnosti (počínaje extenzí mezinárodního terorismu,****

vzájemné účasti na mezinárodních, česko-slovenských, slovensko-českých konferencích jak v Bratislavě, Praze či jinde, jak vyplývá ze závěru vědeckého sdělení. Zvláště si cením pomoci ze slovenské strany od prof. Ing. Václava Krajníka, CSc., při korekci formulací memorand z vědeckých konferencí či cílů výstupů minulých publikačních počinů (KRAJNÍK, Václav a kol. *Kriminalistika*. Bratislava : Akadémia Policajného zboru SR, 2005, 356 s., ISBN 80-8054-356-9; dále např. RYBÁŘ, Miroslav *Kriminalistika*. Plzeň : NAVA, 2008, 145 s., ISBN 978-80-7211-275-3, atd.).

³ Tj. rovnost před zákonem a Bohem.

⁴ Z hlediska pramenů (forem) práva se opírá o právní kulturu angloamerickou a kontinentální (francouzskou).

⁵ "první Řím".

internacionalizací organizovaného zločinu a konče např. absencí efektivní entity globálního řízení). **Relativizace nového tisíciletí typu "práva bez morálky", "morálky bez principů"** (není-li Bůh, je vše dovoleno), **apod., ohrožuje samotnou identitu doktrinálních právních konstrukcí budovaných po celá tisíciletí.**

Posuny vědního poznání, jsou v podstatě (velmi schematicky) **dva**:

1. Za prvé jde o zcela nový náhled na strukturu tak tradičního (rigidního) předmětu, jako je právní dogmatika, resp. právní teorie a právní filozofie. Prizmatem "**struktury právní vědy**", která je vázána na předmět právní regulace a na prameny (formy) právní dochází k diferenciaci **právních kultur** na velké právní systémy a druhy Common Law. To nové, chcete-li "postmoderní", je v posunu právních kultur na **právní civilizace** (tj. právního vědomí na civilizační vědomí), včetně míry (stupně) Clash of Civilizations. Konkrétním výstupem (publikačním počtem) je pak upravená struktura učebnice pro obor teorie práva⁶.
2. Druhý posun se týká **ústavního režimu lidských práv**, jak na právním teritoriu česko-slovenském, resp. českém a slovenském (Listina základních práv a svobod, úst. zák. č. 23/1991 Sb. platí a je účinný pro oba dva státy stejně); dále i v rámci europeizace, atlantizace a globalizace⁷. V každém případě střet civilizací, který je umocněn postupující multikulturalitou, je chápán jako **ohrožení univerzality lidských práv**, včetně **řešení problémů omezení lidských práv**, např. bojem proti šíření fundamentálního terorismu (zejména islámského) či ústavním vymezením zákazu náboženských symbolů ve veřejném prostoru.

Závěr první: Neexistuje funkční a všeobecně přijímaná instituce globálního řízení

Na postmoderní problém globální bezpečnosti je nutno se dívat **nikoliv provincionálně, partikulárně, ale s globálním nadhledem**, tj. poznáním a empatií právního vědomí jednotlivých civilizačních okruhů, tj. nejen právníckýma očima romanistiky (kterou jsme odkojeni na právníckých fakultách naší doby), **vesternalistiky**, ale jsou nutné subsumovat i pohledy a postřehy europeizační, judaizační, konfucíánské, taoistické, budhistické, hinduistické, z japonské strany, afrikanizační atd. **V tomto aspektu se globální akulturace objektivního práva a prvky "světového práva" jeví jako úsilí či boj o nový světový (mezinárodní) pořádek či řád** (při neexistenci světového práva a státu, přičemž funkci neexistujícího světového práva plní toliko diskusní prameny mezinárodního práva veřejného s absencí globálně uznaného exekutora). To se zračí i ve snahách reformovat roli Rady bezpečnosti OSN, která dnes reprezentuje stav po druhé světové válce.

Globalizace je **proces se značnými riziky pro rozvoj demokracie** (a koncept demokracie je hodnotovým zázemím civilizačního okruhu, jehož jsme součástí). Konec-konců je taky konceptuálním zázemím ekonomického liberalizmu, a liberalizmu vůbec, který je motorem procesů globalizace.

⁶ ZOUBEK, V. *Právověda a státověda. Úvod do státovědního myšlení*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2010, 700 s. ISBN 978-80-7380-239-4.

⁷ Viz zejména ZOUBEK, V. *Lidská práva - globalizace - bezpečnost*. Plzeň : A. Čeněk, 2007, 510 s. ISBN 978-80-7380-026-0, (2. vydání 2008, 461 s., ISBN 978-80-7380-103-8).

Tlak na posilování (a zpochybňování) legitimacy globálních autorit **vede k masivnímu diskurzu o povaze demokracie v globalizovaném světě, o pravidlech (legislativě) jeho spravování**, k polarizaci politických stran, hnutí a jiných uskupení (od globálních a nadnárodních až po místní a regionální) s patřičnými dopady na legislativu, veřejnou zprávu a občanský sektor. **Nedostatek legitimacy globálních autorit současně vyvolává nové typy právního nihilizmu** (korupce globálních elit) **a může vést až k destabilizaci celých regionů** (například při řešení lokálních konfliktů globálními autoritami).

Ekonomická propast mezi Severem a Jihem **se zvětšuje**, neúměrně stoupá zadlužení rozvojových zemí. Navíc se vyhrocují ekonomické rozdíly i uvnitř chudých rozvojových států.

Tato situace vede **k velkým tenzím** uvnitř rozvojových států a mezi státy navzájem, což se projevuje **nestabilitou**, občanskými nepokoji až válkami, zejména však rychle narůstajícím počtem ilegálních migrantů (nejen politických, náboženských či ekonomických, ale také environmentálních – tj. lidí, které jejich země již neuživí z důvodů degradace životního prostředí). *Sporná legitimita globálních autorit generuje možnost vzniku vysoce centralizovaných a obtížně kontrolovaných center moci.* Tato **globální redistribuce moci vede k utváření nových (netransparentních) mocenských a ekonomických center a nových (transparentních) enkláv bezmoci a chudoby.** Tyto tenze jsou současně místy vzniku potenciálních konfliktů, jež mohou mít globální charakter.

Proces globalizace je realitou, neexistují však mechanismy efektivního globálního řízení. To se projevuje, mimo jiné, i demonstracemi, které doprovází pravidelná zasedání Světové banky, Mezinárodního měnového fondu, skupiny G7/8 a dalších institucí, které v současnosti dílčím způsobem globální řízení suplují. **Bagatelizování problémů by mohlo vyústit až ve "střet civilizací", který např. Samuel Huntington chápe jako potenciálně klíčový problém lidstva.**

Ve stále lítější bitvě mezi vládami, které rychle ztrácejí svou legitimitu, a nevládními organizacemi, které legitimizují pouze samy sebe, není globalizace to nejpodstatnější, co je v sázce. Tím je totiž role, kterou budou všichni hrát v souvislosti s nástupem dalších významných herců: **globálních korporací, globálního náboženství – nehledě na globální kriminální organizace.** To, co můžeme pozorovat dnes, za rozbřesku nové civilizace, je pouze předehra nadcházejícího dramatického **boje o světovou moc.**

Závěr druhý: Globální akulturace multikulturalismu v liberálním objektivním právu

Probíhající diskurz o multikulturálních přístupech k objektivnímu právu je typickým postmoderním, ba přímo fatálním, vskutku nejpalcivějším problémem (střetem) **axiologické akulturace práva v globálním prostředí v podmínkách počátků čtvrté světové války** o charakter a normativní podstatu nového světového řádu (mezinárodního pořádku) jako součásti objektivního práva. To má své konsekvence i pro obsah, systémovost a další symptomatické jevy nejen uvnitř národních právních systémů (kterých je přibližně 200, přesně snad 198 či 199), ale i uvnitř velkých **právních systémů**, právních kultur a civilizačních okruhů a zejména pak pro strukturalizaci a stratifikaci **právních věd** (právní vědy) v posunu uvažování o charakteru univerzality lidských práv a globalizace bezpečnosti. **Globální akulturace multikulturálního objektivního práva stojí na křižovatce fukuyamovského problému konce dějin a posledního člověka a huntingtonovské vize srážek, nedorozumění či koexistence civilizačních okruhů právních.**

Akulturační objektivního práva byla chápána **geograficky** (v rozmezí právní geografie) a **historicky** (v extenzi právní historie). Požadavkem doby je výzkum a analýza stupně globální akulturační civilizací a prostředí **axiologickou analýzou civilizací právního vědomí** jak Západu, Východu, Islámu, Středu země (konfucionalismu, taoismu a buddhismu), Bharatu, Japonska, Sahelu, Latino-Caribbeanu, judaismu, atd. **se zvláštním zřetelem pro kooperaci a sounáležitost právních kultur**. Např. *vesternalistický přístup* k objektivnímu právu vyplývá z předmětu právní regulace a ochrany západokřesťanských hodnot na podkladě romanistiky s akcentem na ochranu a rozvoj svobody, rovnoprávnosti, demokracie jako formy vlády, právního státu jako podkladu konstitucionalismu a především na přirozenoprávnosti základních lidských práv a svobod. U *východokřesťanského* právního myšlení jsou patrné cízaropapinistické prvky třinácti autokefálních ortodoxních státních církví a potlačování prvků sekularity, u *islámského pojetí práva* dominuje šaría, která ostře vylučuje z ochrany bezvěrce a jinověrce, v *čínském pojetí* převažuje tradiční státní paternalismus a harmonie, v *indickém* pak sanáthana dharma (byť v mezích anglické procesualistiky), *černošství* je v zajetí postkoloniálního revanšismu a solidarismu duchu kmene, atd. Není cílem, abych zde opakoval notirety, jen je nutné sledovat složité cesty akulturační v globálním prostředí.

V oblasti objektivního práva se civilizací střety projevují jak v **makroteritoriální** úrovni v rámci **právní geografie** (v oblasti styku civilizací) nebo **uvnitř států** v podobě principu personalit práva (např. užívání náboženských symbolů ve veřejném prostoru), projevy xenofobie, odpor proti pozitivní diskriminaci, apod.

Závěr třetí: Problém omezení náboženských symbolů ve veřejném prostoru

Tento problém Ústavní soud ČR ještě neřešil. Nicméně otázka zní: Smí stát dovolit **vyvěšování Desatera či křicifixu ve veřejných budovách? Smí stát zakázat nošení náboženských symbolů na veřejnosti?** Smí moderní evropský stát zakázat nošení muslimského šátku (*hijab*, resp. muslimský ženský šat, tzv. *burka*) na veřejnosti? S rostoucími náboženskými a etnickými menšinami, migrací a zánikem homogenních společností nabývají tyto a podobné problémy v současné Evropě a USA na významu. Tím nejčerstvějším precedentem je rozhodnutí Nejvyššího soudu Spojených států amerických z 27. června 2005, ve kterém Nejvyšší soud zakázal zobrazování deseti Božích přikázání v soudních budovách ve státě Kentucky.

Judikatura německá a francouzská vycházejíc z **náboženské neutrality právního státu** a multikulturalismu se klání k **restrikci užívání náboženských symbolů jak ve veřejném prostoru, tak i např. ve školství**. Ve Francii a v Belgii byl *ad hoc* přijat zákon omezující zahalování ženského obličeje.

3.2 Mimořádné ústavní stavy

Analýza současného ústavního stavu v České republice, včetně úvah *de constituone ferenda*, a včetně výkladu a komentáře, je mj. uveden ve vysokoškolské učebnici a ve vystoupení řešitele na mezinárodních konferencích⁸.

⁸ ZOUBEK, Vladimír. *Lidská práva - globalizace - bezpečnost*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008 (2. upravené vydání), 461 s. ISBN 978-80-7380-103-8

3.3 Analýza, interpretace a komentář stavu základních lidských práv a svobod v České republice v současné době

Protože se jedná o analýzu téměř dvěstěstránkovou (a dostupnou) lze jen odkázat (vzhledem k nedostatku prostoru) na: ZOUBEK, Vladimír. *Lidská práva - globalizace - bezpečnost*. 2. upravené vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-103-8, s. 207 - 397.

Komentářů Listiny základních práv a svobod je v ČR jen několik. Vedle doc. Zoubka jen od prof. J. Filipa, prof. V. Pavlíčka, prof. nadzw. K. Klímy a doc. J. Jiráska, kteří reprezentují čtyři právnické fakulty v ČR.

*doc. JUDr. Vladimír Zoubek, CSc.
vedoucí katedry veřejnoprávních disciplín
Fakulta bezpečnostního managementu
Policejní akademie České republiky v Praze
e-mail: zoubek@polac.cz*